

JARMARKI \ „Cztery gęsi, dwie niewieście, uczyniły jarmark w mieście” – tak brzmiało dawne przysłowie o kresowych przekupkach. W Wilnie tradycja jarmarku, tzw. Kaziuków, obchodzonego 4 marca, w dniu święta patrona Litwy św. Kazimierza, sięgała XVII w. I dziś jest jeszcze dla wilnian ważnym wydarzeniem oraz barwną prezentacją sztuki ludowej i lokalnych przysmaków.

TWÓRCZOŚĆ \ Obrazy Stanisława Bohusz-Siesterzeńciewicza

Uliczki Wilna i kresowe targi

Przywiązanie Stanisława Bohusz-Siesterzeńciewicza (1869–1927) do rodzinnej ziemi wileńskiej i Wilna było niezwykle i stałe. Urodził się w niewielkim dworku w Niemenczynku, dziś to już prawie północne peryferie Wilna, kształcił się w carskiej Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu, w paryskiej Akademii Julian, później wiele lat spędził w Monachium. Zapamiętane wileńskie widoki zawsze jednak można było odnaleźć na jego obrazach czy licznych rysunkach.

Jarosław Kossakowski

W Monachium poznał Bohusz-Siesterzeńciewicz wspa-
nianego polskiego batali-
stę, malarza Józefa Brandta (1841–1915), pod którego okiem pracował blisko pięć lat. Wpływ Brandta na malarstwo, a przede wszystkim na rysunek młodego artysty, był ogromny i widoczny właściwie w jego obrazach malowanych nawet pod koniec życia. Brandt zapraszał też swojego ucznia, później już przyjaciela, do majątku w Orońsku pod Radomiem, gdzie na wakacje przyjeżdżali inni sławni polscy malarze pracujący w Monachium.

Wśród monachijskich artystów

Obracając się w Monachium wśród znanych artystów, Bohusz-Siesterzeńciewicz poznał impresjonizm, również poznał monachijską wersję secesji, jednak tak jak i większość pracujących tam polskich malarzy artystyczną myślą pozostawał wśród polskich, kresowych tematów. Malowane w Monachium obrazy Siesterzeńciewicza, takie jak „Na jarmarku” czy „Rozmowa na targu”, mimo wyraźnych śladów wpływu malarstwa Brandta i Chełmońskiego zapowiadały ciekawie rozwijającą się oryginalną ich kontynuację. Brandt zasłynął z wielu scen bitewnych, tymczasem Bohusz-Siesterzeńciewicz skupił się na kapitalnej obserwacji scen rodzajowych, w tym głównie życia kresowych małych miejscowości z ich targami końskimi, jarmarkami i urokliwym pejzażem. Ekspresyjnie, żywiołowo malowane sceny zapamiętane z podwileńskich miasteczek, dynamizmem zbliżone do obrazów Brandta, posiadały jednak wiele ciepłego realizmu tworzącego ich niepowtarzalny klimat wzbogacony autorskim sentymentem do Wilna i okolic.

W warszawskiej Zachęcie i w kresowych dworach

Po powrocie w roku 1900 z Monachium do kraju Stanisław Bohusz-Sie-

sterzeńciewicz pomieszkiwał zarówno w Warszawie, jak i w Wilnie. W tym drugim mieście angażował się w życie kulturalne i społeczne, prowadząc własną pracownię malarską z czasem wykładając rysunek i akt na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Stefana Batorego. Malując widoki Wilna, zwłaszcza uliczki i zaułki Starego Miasta (m.in. „Zaułek wileński”), Siesterzeńciewicz zgodnie ze swoim poczuciem realizmu gasił trochę gamę kolorów na rzecz pewnej lokalnej jedności barwnej, wzbogacanej tylko błyskami czerwieni i błękitu. Powstały wtedy też takie dzieła jak „W miasteczku kresowym”, „Zbiór siana” czy „Targ na Kresach”. Płótna artysty poświęcone ziemi wileńskiej prezentowane były w warszawskiej Zachęcie oraz w salonach Wilna. Siesterzeńciewicz wydał w tym czasie cieszącą się dużym powodzeniem tekę litografii pt. „Rysunki piórkami Stanisława Bohusz-Siesterzeńciewicza”. Litografie te ukazywały również litewskie dwory polskiego ziemiaństwa – w niektórych z nich malarz wraz ze swoim młodszym bratem, architektem Stefanem projektował interesujące przebudowy, malował też przy okazji świetne portrety właścicieli (m.in. w klasycystycznym pałacu Kossakowskich w Żejmach koło Kiejdan).

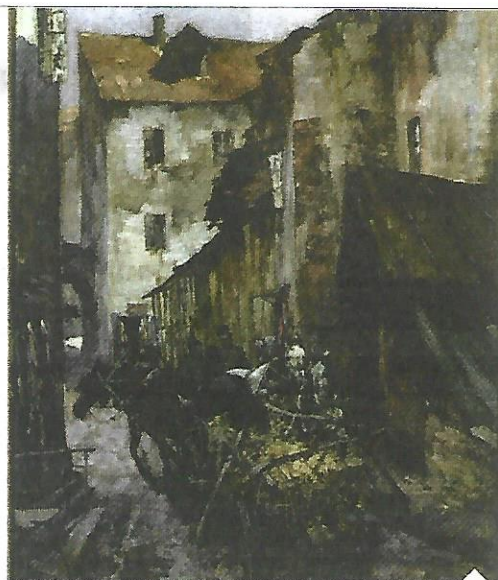
Jeszcze przed I wojną światową w malarstwie Siesterzeńciewicza, oprócz stałej tematyki kresowo-rodzajowej, pojawiły się elementy symbolizmu. W obrazach takich jak „Impromptu. Pani płacząca” czy „Scena w przedpokojach” widzimy niepokojące, typowe dla symbolizmu układy kompozycyjne z tajemniczo zacieranymi konturami ukazanych postaci i przedmiotów. Malując modernistyczno-symboliczne portrety, Bohusz-Siesterzeńciewicz często wplątał w ich kompozycję fragmenty ukochanego wileńskiego pejzażu. Dobrym przykładem jest świetny obraz pt. „Złota pani”, gdzie

portretowana, intrygująca młoda dama uchwycona została na tle przepływającej przez Wilno, wijącej się w oddali rzeki Wilii.

W Wilnie i w Poznaniu

Zaangażowany w wileńskie życie artystyczne Siesterzeńciewicz przyjaźnił się z tak znanymi w tym mieście osobami, jak malarz Ferdynand Ruszczyk czy fotograf Jan Bułhak. Bliższą znajomość z dr. med. Michałem Minkiewiczem, osobą wielu talentów – redaktorem miesięcznika „Lekarz Wileński”, poetą, satyrykiem i autorem tekstów dla kabaretu „Ach” – przyczyniła się do ich wielokierunkowej współpracy. Kabaret „Ach” założony przez dr. Minkiewicza i Stanisława Bohusz-Siesterzeńciewicza działał w Wilnie w latach 1908–1914, ale miał tylko jedną premierę rocznie. „Ach – żart sceniczny w jednym akcie wymyślili/ napisali/ wydali miast talentu/ z animuszem/ imię Druszejko/ z imię Bohuszem”. Pod tymi pseudonimami kryli się właśnie dr Minkiewicz i malarz Siesterzeńciewicz, który oprócz tekstów projektował zachwycającą publiczność stroje i reżyserował całość kabaretowego przedstawienia.

W czasie ucieczki z Wilna w roku 1920 przed bolszewicką nawałą Siesterzeńciewicz zatrzymał się w Poznaniu, gdzie jego starszy brat kontynuował tematykę wileńsko-kresową, tworzoną teraz już swobodniejszym malarskim gestem i większą ekspresją kolorów. Bohusz-Siesterzeńciewicz już nigdy nie zobaczył Wilna, zmarł w Warszawie, ale później z honorami pochowano go na wileńskim ewangelickim cmentarzu, obecnie zaś grób ten przeniesiony został na zabytkowy cmentarz Na Rossie. Dziś jego obrazy można podziwiać w muzeach Wilna, Warszawy, Poznania i Łodzi oraz w kolekcjach prywatnych polskich i zagranicznych.

Stanisław Bohusz-Siesterzeńciewicz, „Zaułek w Wilnie”, 1897 r. | Fot. Wikipédia

Stanisław Bohusz-Siesterzeńciewicz, „W miasteczku kresowym” | Fot. Wikipédia

Stanisław Bohusz-Siesterzeńciewicz, „Wrony przed saniami” | Fot. Wikipédia

Stanisław Bohusz-Siesterzeńciewicz, rysunek piórkami | Fot. Wikipédia